

!NITAJ GAKIN!
NIKAJ SU'UI PEPE!

Guión

Juan Carlos Cantú

Revisión

María Elena Sánchez

Arte y Diseño

Daniel Farrera

Traductor

Juan Vásquez Ramírez

Revisión de textos en Triqui

Juan Vásquez Guzmán y Ezequiel Vásquez Ramírez

Asesoría lingüística

Christian DiCanio

La historieta es propiedad
de Defenders of Wildlife

NGO RIKI KĪŌ DAN NIN, DĀ BAN'
TĀ HĪŪŪ NIKĀ SĪŪŪ HĪŌ GĀTSĪ LĪ,
NĪŪŪŪ YŪ AHŪŪ NGO SĪŪ DAN HUŪŪ
SĪ RA NGO CHŪŪŪ.

NEŪ SĪŪŪ HĪŌ RĪŪŪ YĀKĀ LĪ, NĀGĪŪŪŪ
DUKĪĀ YŪ DUKĪĀ NEŪ YŪKŪ 'NĪŪ
CHŪŪŪ, SĀNĪN NEŪ YŪKŪ 'NĪŪ CHŪŪŪ
NĀN NĪN NŪN DŪŪŪ YŪ DUKĪĀ YŪ, NĪ
AYŪŪ YŪ NĀCHŪŪŪ NŪN YŪ DUKĪĀ YŪ
VĪCHŪŪ HŪŪ' SĀ'NEŪ SĪŪŪŪ.

ENŪŪŪ YŪ
HĀŪŪ?

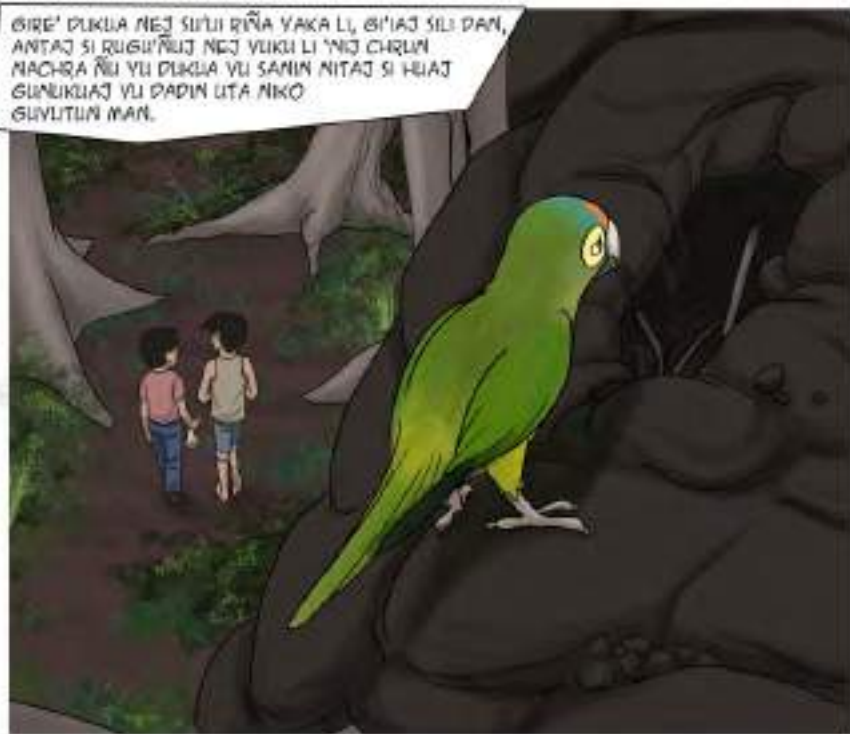

NGUGI NIKA SU'LI HIO GATSI LI DAN NIN, NI'IAJ CHRE NGUEJ YU RI' SILI DAN NEG
SU'LI 'NIG LI DAN ALIN S. BUCHI' NGUEJ NIKA YUKU DA'NIG
DAN HUN HUÉ YU SANIN, NITAJ NIG BANLIN BI'IAJ NGUEJ YU.

BIRE' DIKUA NEJ SUTU RIÑA YAKA LI, BI'IAJ SILI DAN,
ANTAJ SI RUGU' NIJ NEJ VEKI LI 'NIJ CHUM
NACHA NI YU DIKUA YU SANIN NITAJ SI HIAJ
GUNUKIAD YU DADIN UTA NIKO
GUYUTUJ MAN.

NEG SU'LI RI'NA YAKA LI HUIN YUKU
LITA RAN' SARIUN, HIJ NEG SI
DULIG HUI NEG YUKU MAND.

ISINI'IN
DAJ GIRAN'
NEG DULIG'
SU'LI LI HIJ A.
NI'AJ
SO' NI SIBIRUN'
DANG MAN!

SI SIRI'U RUA
MAN, SA' BUN'IN DAJ HIJ
NEG SI DAN AN. SA' NARI' NA
SAHUN DOKO' NI LITA YAKAN
TA A, NIN SI SIRI' NEG SI
GID'A SI DA'NI' MAN.

NEG YUKA' TA'ANG AN, HUIŃ NA RANG
SI, NI NADU'LEŃ SI PAJ BARAN'
RUA SI, NEG SU'LI LI DAN.

ZANDAZ VUD NIKAT
NANDŃ NEG YUKI NAN
HUA HUE'E, SANIN ANGO NEG
YUKI NAN NI NITAZ SI
NI'RANG SI HUA YU WAN, SI
RUAT NIN RIKO HUIŃ POSU
DU'LE BO'NGO YU A.

CHŃ SU'LI LI
NIKA 'NA
SANI
GAHUI'
HUA'NEŃ YU
NANG AN'.

UTA BAI NEG SU'LI NIŃ
LI ALI', NI' ACHIN (GANE'
NEG VU, 'TAD SI NITAZ SI
A'LI HUIŃ NEG SI VA NEG
VU, NI NITAZ SI DUGUMIN
HUE'E NEG SI NEG YU.

NA UTA BAHUN
RAN RE' GA'NA' RE'
NIN, GAHUI' DA'AD
YU' PADIN' UTA
SUN RUAT DUGUMIN
YU NAG AN'.

IDAMAN GAR'AN RUAT
NI SANAZ A, NIN SSI
ALIN YU'BU SI HUA
YUKI NIKAT 'MA' NIN,
SI NIKAT CHŃ VU
GA'NAT NI WAN!

GACHIN GA'N GILI NIN, NGUEJ NIKA
SU'LE PEPE NIUN RUA DUKUA NGUEJ YU
NDA RA 'NGO CHRLIN YAKAN XI.

GA'AND NALIJ
SA VO' NI GA'NAJ
A, SESI GAHEM
RANJ MA.

GILJ NI
GA'NAT RA,
SIRIHEM
RUAT PADIN
LITA YAKAN TÁ
DUMO' NI NITAJ
SI GIRAN' NEG
DA'NING
NIJ MA.

SANI, ANDAJ ASI YAKAN TÁ DUKUA NEG
YUKU LI NA SANI, NEG SI DU'HEJ
NEG YU NIN RI' SE NEG SI.

NEHEINSE HEALIJ RIJA DUKUA
NEJ SUI LI NA DA' SIBATEJ
A'NGO NEJ YUKU SI'AJ VU
NEJ VU, SANI NEJ SI DA'A HLE,
NEJ SI NI DA'U RI' NEJ SI
NEJ YUKU LI DAN.

NIN NEJ SUI 'NIJ LI DAN
NI MAHIN HUE VU NI AQAN
VU DA' SIBIDA' NEJ SI DA'NI VU.

NSA SUNAMA SU'U PEPE, NI SA' BANAHUJ
DUKUA YU GUVUTANI NIKA YU DA
NGAJ CHRE YU YI' CHRUN.

UTA NIKO BRAN' YI' VIKU
YANA DAN, DOJ NI BAHUJ
YU RUKA YU.

NEJ DA'NI
NE'J RA'UN, NEJ
DA'NI NE' EJ
RA'UN, PEPE SUJ
NA'U' NEJ DA'NI
NE'J A...

ISI GAHUIT MA!
ISANI NEJ
DA'NI RA'UN!

LITA RAN' SAŃLI NEG SU'LI LI, BIRE'
DUKUA NEG YU, SAHLI' NSO SU'LI
YANA NIKAJ NEG'G, DOJ NI' HUE'
LI GA'UE GIMA NEG YU, MA RIKI KIJ
GA'ANG, LITA 'I HUA BIR' NEG YUKU
YANA LI ŃA GINLI NEG VU
VICRA' DAN NEG YU.

INGO SI KIJ HUA SU A
MĀNI INTAJ DANA A'NET
GIMA HUE E NUI HIAJ NEG
ISANI SI GA'UE MA DAN GAD
MAI INTAJ DAD GIMA SARA
NARAJ NEG PA'NI NEG'G A!

HIAJ A'UJ' YUBUN' RANG DAN, VA NEG SU'LE
MA 'IANG AN, NGA BUCHI' NBUJ2 SI HIAJ
DUTIE DAN.

GA'UE A, RIKI
20 PESU DA'
GO 'NGO
VU A.

ANU SAJ
BA'AGI LITA
DOD HEN MAJO
AND RIKI MO PESU
DA' GO'NGO YU
NI BURUDUNNY
NANI GATU
RISKO VA
NEG VA A.

RIKI 20 PESU
SI RIKIAT RA'.
SI PESU2 NI
DANET. GAYAN RA!

GA'UE SA,
SA NI SI
BUINA'AN RUKIAT
MÁN, HIO' SI
DA' BINING 'NGO
AGA' NI VINAJ
GISI NANI AN.

HIE DAN
GAJ NAJ
AN. IVANAJ
SU BE!

SU'LI PEPE NI MITAJ SI HUNI NI CHRUM RUA
VUMA'AN DADIN' MAN SI ATA RUA NEG SI
YU, NEG SIJ KIJ IDOJ 'IAJ HUNI NEG SIJ
NIKO' NEG YU NGA NEG NUKUA, SANI SU'LI
PEPE NI RAYI DA'NI YU HIJAJ YU HIJAJ DAN.

SU'LI PEPE NI NDA VUJ CHRE
HIJAJ YU RA NEG CHRUM, NI
NANI RAKIJ VUJ, SUNI YU
DUBUE' NEG SU'LI
'NIJ LI.

BUKÉ SUII DEPE DUBIÉ'E
NGO SU' LI 'NENG LI, NI GA'
ANG NICH YU YIN
'NGOJ HUE'E.

ITU LI HUET
HUN ANJ!

SUII DEPE GA'NE NIMA, NI
GATUS YU BACHÉ HUE'E,
SANI BIDA'A BE
NGO SIO YU.

GINI'ŦĪ RĪA SĪ'ĪĪ PĒPĒ, NĪ NĒR BĀNĀ'NĪJ
ŦĀ VĪ NĪ BĀNĪ VĪ RĪA 'NGO RĪKĪA
ŦĀ NĪ A'NGO SĪ'ĪĪ.

ŦĒRĀNG' NĪNĪ
ŦĒRĒ FĪNĒ
DĀ'NĪ RĀ'ĀJĒ

NĪKĀJ NĒJ SĪJ
DĀRĀN'
DUGĪ'GĀ'ĀNĪ
NĒJ SĪJ NĀNĪ AN,
NĪĪD GĀ'NĪ' NĪKĀJ
NĒJ SĪJ ŦĪ' AN

ĪNĪSĀJ NĪKĀJ NĒJ
SĪ NĒJ DĀ'NĪN ĪJ
GĀ'ĀNĪ NĒJ SĪ ĪNĪ!
ĪNĪTĀJ BĀKĪN' NĪKĀJ
NĒJ DĀ'NĪ MĀ!
ĪNĪTĀJ NĪHĪN SĪ
GĀ'ĪĪĀJ NĒJ ŦĪJ
RĪĪĀ NĒJ SĪ MĀNĪ!

BAKIN' RUKUA
NAQ AN, PARUN
RAN' SANUN 'YAD
NEG SI NAQ AN,
PARUN' HEIN ANGO
RINA DUGLI' 'YAD
NEG SI NAQ AN.

SANI NITAD SI
RAN' RILUM' NEG SI
MA, NITAD BAKIN'
NIKO' MA!

KANARANI
DUNIA DA, SI
NITAD NI ' GILANING
CHRE NI BACHA NEG
DUNIA NI BAHU' RA!

YUSUN' KID HUA NAN NI NU AN'IG
LITA DISQUE'E NEG YUKI LI NAN.

SANAHUIC SI'LI LI DAN GUCHE, NANI RUA YU BIN'IAJ VU
NA ACHRA NEJ SI AKOO, NI BIN'IN YU SA' SI'LI 'NIJ LI
NEIN SAHU', SIGINIC NEJ YUKU DAN 'NEJ
DA'NI YU LI SAHU'.

INUJ SAS UNI
IDAGAHU'
NEJ SI DA'NI
LOROJ LI NAD ANI
IDA'NI
LOROJ LI AI

SACHIN 'NGO SUI YUSUN DU'LEJ NEG SUI LI
NA, 'JAG YUSUI NI DA' SAN'ANG DU'LEN
A'NGO VINI' NEG VII.

BUCHI' NEG SI 'NGO HUI' NE 'NGO RA'UG
NA DU'UEJ NEG SI NEG YUKU KI'J T.

SU'LI PEPE BANNI'Ō RĀ.

IN'LAS
SO'ŌS, HĪA
NĪNĀ' YUKU
MĀN ANĪ

MAKĀJ
VU A, MĪ
SĀ'NĪJ
RUA 'NGO
RIKUA
VU A.

'NGO SĀ RANJ SU'LI LI PEPE, NITĀJ DAMA
NAHĪ. NDA DĀ'ĀJ GE NEG DUGĪ' VU
AHĪ' NĪ'ACHIN BUCHI' VU RĀ BĀNĒ'
VU, RĀ NITĀJ SI DUGĪMI HUE'E
NESĪJ DU'UEJ DAN.

IN'ĪTĀJ HĪI
HĪA' GĀ' MĀN!
SI RĪHĪAT GĀ
NĪ'NĀT MĪ, VĀKĀJ
VĀT DĀJ HĪA
HĪM SĀ RĪKI
NEG SĀ A.

BACHIN 'NEO SGMANA, NI SU'LI LI
PEPE NI GA' NARI' RUIHUA
VU DOJ.

¿DANE' NI'
NAJ RA'AJ?

DANE' DOJ
HIIN RUIHUA' GA'
UN, HUE RUIHUA
'NEO DUKUA GA'
HIIN NAJ AN.

¿DUKUA GA'A
TAJ RAJ? NITAJ
BAKIN' NIKA MA,
NITAJ NUHIIN
SI GI'A MAN.

NI'N RA
DINI'N', HUE DUKUA
GA' NAN HIIN SA KIJ
DOJ HIA, DARIN' MA
NA NITAJ BAKIN' NIKO'
MA, NI NITAJ DAMA
NA'NET RA'A NEJ
SI NI'MA.

SU'U LI PEPE ITA SIGACHIN NI AGUAG VU, DANJ 'AJ VU NI GATAJ VU RUA VU SI NITAJ GAKIN' NIKAJ VU, SANI NEG GUI NI SI AGUAG MA'AN VU RUA NI.

GIRANG YUGUN' DAN SU'LI PEPE NI NIKANJ
MA'AN DUKLIAN AN, SANI HUA A'NGO SA
GIRAN' YUKU NIKI DAN.

IBADADU
GA'ANJ RA
DINEN, NI'IAJ ASA'
NARIT DA'MINT
LI NG'GJ!

NEKLI' YUGUN' DAN DUKLIAN NI GA'NEN
SU'LI PEPE RUA 'NGO RUKUA YACHJ I,
NA NI NGO SU'LI GATSI
R'VA YUHUE YU.

LIUJ NI NI'N
NUSAJ GIRANJ
YUGUN' NAN RUNG
AN, GUENDA GUNKAJ
DIBULI' GUE'
GIMU' RUA RUKUA NAN
RUHDAN RU'UW HUAJ
NI', NANI RUA' RU'
NUN QIRAT NAO.

GUINI SO'
NE, SE SI NANI
RUJAJ MA, SI
NAYAN RUJAJ
GUENDA NIJ
RUA RUKUA
NAAN.

NGA BIYISIN A'NGO GUI DANI, ILTA YU'UT
HUIN RUA RUKUA DAN, NI NDA GANA'N'J
NA YUHUI' SU'UI PEPE.

IARKKK
ARKKKK
ARKKK!

IÁ' VÁ' NANG
A' MÁN! ISESI
NANI RUKUA
YUKU NAMAN,
SI SINUN
YU' NANG ANJ!

NA BABUAC YUKU DAN BI'AD NI, BA'ANG NI'AD
YU'BLIN' DAN RI'NA RUKUA, NI NDA 'N'J A'NGA'
CHRE DU'UAN HIANG AN.

I'AVA' SI NIA'
HUIN DU'UA
DAN SU'UI BATS!
LI GA'UNI VA
NANG AN, ILTA
YANA HUAT
NANG ANJ!

SU'UI PEPE HUA MA'UE GARADA'NGA' RUA 'NGO SA NI'IAJ YU, GDA'A VUGUN' DAN YU RUMUAN, SANI BU'YU'UI' YU NI GARAKOJ YU DEJ RA'A VUGUN' DAN, NA 'NEJ SE'ET E.

IAV SI
SE'E LI A!
IGA'NIJ DU'UA
SI SE'E LI A!

NA ANIKUJAJ YUGUN' DAN, NI ANIKUJAJ YU,
NI GARUJ GE SE'EOJ RA'A VUGUN' DAN NI
BAYAMAJ GE SU'UI PEPE.

ISI VAMAND SI
SE'E MA, AYA'
YUKU DA'NI SICHRE
SO' BA'MA!

IAUGH,
AUGH!

BIRIN DOT, NI RUHIA 'ASO HUE' RA 'AJI BORO'O NEG SI YUKU.

YUKU KŲ HIA
NA GAVAMAND GE SI
SE'G. BUCHRA' RIKI YU
NIN BIRIT DOT SI SE'E
BŲAT SUNLIJ YUSŲE'.

HMM, SI BAYE MĀN
YUSŲE', HUA AJI RŲA
NEG DUKLĀ'SUN DUSUN
NEG YUKU LI NAN NI SIBATUE
BŲA DAN MA YUSŲE'.
BANA'ŲI NI BAHU MĀ'AN
NAJ AN.

BACHIN' BĀŲ BŲI, IITA BAYAKAJ
SU'LI PEPE DAN BAHU SE'EJ RIKI YU, BŲNI
YUSUN' DAN BĀ'ANJ NAKANJ SI SE'ENJ EN.

IVUKI SICHRE SO'
BĀ'MĀ', BŲE' SI
SE'E BŲA RA!

ĒNI DĀJ
BĀN'AN RUHIA
SO' NGA
NAN IŲE'

NURAN' RUAQ
GIMAN' NI YUKU MA
MA IDABAHIT' NEG SI
YAKAD BIRE'ET YU A!

NI'IN RA
YUBLE' NTAQ SI
GAHIN ASA' SI
GRAND VIL, SANI NA
GRAND HUIT YU NI
'NGO BAKIN' HIN,
HIAD NI BANARE'E
VIL RI'NA DUKUA
SLEIN DUSUMIN
YUKU.

GAHIN NA DOS...

BAKINJ NE' NEG
SI DUKUASIN
DUGUMI' KED T' GANA'
NAKAD SI YUKU LI NAM.

HIAD NAKA GIDA'A NEG
SI SI'U' LI NA RI'UA VIL,
SI BILIRIHUAD NI NITAD SI
GIMAN' NI YU SI BANARE'E
RIKI KED T' YU MA.

GACHIN 'NGO GUI NI GUCHI' NEJ SI NIKAJ SULIM, HUJZ NAKAJ NEJ SI SU'UI PEPE, SANI YUKU LI NAN NI NA'LIJZ RUA YU NANIKAJ YU RIKI KIJ I, DADIN', GANHI HUI YU, NI GA'ANZ NANA'III' YU DA'NI YU RUHUA YU.

'NBO SA RAN' SI'III LI PEPE
HIA NI GANAHU, HIAJ NI
NANEN RUHIA YU DADIN'
HIAJ NA RE'ET NEJ SI
YU RIKI KIJ T.

RIKI KIJ T NE 'NBO HUE' RIA MA NEJ SI
'HAJ SONO'O NEJ YUKI KIJ T,
NEA HIA NBO SI RAN' NEJ VII.

HUE HUE! NA GAN'ANT RE'ED NEG SI SU'LI PEPE, GINI'AT NEG SI DAD HUA YU, NI NADIGI'NEI NEG SI DAD BESI HUAG, NGA NAN' YU GINI' NEI YU RIKI KIO I.

MA DOJ SA
ACHIN GINI'IN'
HUIN SI NITAJ
A'NGO VI' NUN YU,
DA' SI GA'LI' VI'
YU A'NGO
NEG VATAJ
MA RIKI KIO I.

YUKU LI
NAN NI HUE
GE DUGUI'
YU HUIN NEG
SU'LI LI MAN KIO
NAN, NI SI GA'LI'
YI YU MAN.

DA' GINI'IN'
DAD GIRAN' YUKU
LI NA NIN RIAG
GA'NI' 'NGO
SE'ES RA'A
YU A.

SU'LI LI PEPE NI YU'LI' YU
DADIN NA'LE
GARADA'KA'
RIJA YU SA 'AJ NEG SI

I'A'NGO NUN NANI
I A'NGO SE'ES A, SI
GA'LE GA' MANI
IAYA' NANO GA'MAI

SACHIN 'NGO SEMANA NIN SUTU: PEPG NUN
'NSA A'NGO NEG SI'LI LI NAN NG HIE'
DUGUMI NEG SI NEG YATAJ
MA KIJ T.

ABA' BANIN
NEG SI RO'O
MAN NIN LITA
RAN' MUMUN, SANI
SA FIA'AN HUIN SI
HIA NIN'EG RI'AT
QUAJ MAJ AN.

NITAJ
SIBAHUIN
MA, BURIN
SA HUIN
QUAJ HUIN SI
NARI'J
DANI
MAJ AN.

ABA' BAN' ANJ
NANA'LI' RI'IA NEG
HIE' ANE' NEG YUKU
KIJ T VE'ED? HIE
HIE DAN HUA'ANJ
RE'ED NEG SI NEG
YUKU 'NI' LI A.

ZANUHUN
SITAJ 'NI'Z
ZGIN'UNT
DAN'NIN LI A?

NU BINI'IN MÂN,
SANI 'NBA BALI NI HILU DAN
BINIKAJ NGU SI RUIJ BA'AND
NGU SI A. NDA BAN'AND NG'
VICHRAJ A, NI'AD DADIN' LITA
MA GATSE' VINAD A.

GURUHAT NI
AND, BANARI' ID
DA'NIN LIJ A.

GACHIN GA'I SEMANA NI SU'LI
PEPE MANIKAJ NA' RIKI KID RIA
GITÁ DUKUA YU.

SI BA'MA
RUAT MA, BINIKAJ
SO' NUNYA NIKO
A, HUA RUI NARI'
DANI' NENG MA, SANI
BINLI HILIN DANI'
NARI' DA'NI'
SU'LI LI A.

CONTINUARÁ...

Riñan hio' o maká nin mán 22 yini' su'ui li, sani 11 yini' nej yu ga' huj ganahuij, da' hio' nin dango si 78 mí nej yu da' a hui nej si, ni ngo si 60 mí nej yu ahui' ni' achin gane' nej yu.

Ahui sandu hio' 2008 ganahuin ahi nej dukuá sun dugumi nej yuku li nan, da' sigida'a hui nej si doj, ni gudu'ue nej si nej yu.

¡SO' NI GA'UE NANI NEJ SU'UI LI GIHIAT!!

¡SI GIRANJ NEJ SU'UI LI MA KĪJ Ī!

RUGUJ ÑU'UNJ DA' NANI NEJ SU'UI LI,
NI GIMA NEJ YU, NI SI GANAHUIJ NEJ YU,
RIÑA DA'NGA':

WWW.PERICOSMEXICO.ORG

SI DI' GAHUI SU'UI MAN

¿ÑUN
AN?

Da' ranj 'ngo
su'ui li nin ahui'
4 yu ni' achin
gane' nej yu.

¡SI GIRANJ NEJ SU'UI LI MA KIJ İ!

www.pericos.org.mx

